

”Vet du vad, vi kan inte bete oss hur som helst”

- Män som organiserar sig för jämställdhet

”Guess what, we can’t behave any way we want”

- Men who organize themselves for equality

Josefine Palmgren

Vet du vad, vi kan inte bete oss hur som helst - Män som organiserar sig för jämställdhet

"Guess what, we can't behave any way we want"
- Men who organize themselves for equality

Josefine Palmgren

Handledare: Ylva Jonsson, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2018

Omslagsbild: Foto av Josefine Palmgren

Upphovsrätt: Samtliga bilder i arbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Män och jämställdhet, nya sociala rörelser, kulturellt kapital, socialt kapital, ekonomiskt kapital

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Denna studie utforskar två lokalgrupper i den ideella rörelsen MÄN för jämställdhet. MÄN har vuxit snabbt i samband med #MeToo-kampanjen. Med utgångspunkt i att män som grupp behöver engageras i arbetet att uppnå ett jämställt samhälle, är det relevantt att undersöka hur manliga medlemmar i en feministisk organisation upplever sitt deltagande. Mina frågeställningar är: (1) Hur arbetar föreningen MÄN i Roslagen och Uppsala? (2) Vilka drivkrafter lyfts fram som betydelsefulla för männen som organiserar sig i MÄN? (3) Vem engagerar sig i MÄN Roslagen och MÄN Uppsala? Jag har använt mig av begreppen socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital samt nya sociala rörelser. Mitt empiriska material består av fem semistrukturerade intervjuer samt en observation från en av MÄN:s nätverksträffar. Informanternas berättelser visar få skillnader mellan deras upplevelser beroende på ort. Resultatet visar att drivkrafter till att engagera sig handlar om en önskan att förändra sig själv och andra. De som engagerar sig har ofta högre utbildning. Båda lokalgrupper finner svårigheter i att aktivera sina medlemmar. Roslagen framhäver vikten av personliga kontakter medan Uppsala istället betonar vikten av stora sammanhang och samarbete med andra föreningar.

Nyckelord: Män och jämställdhet, nya sociala rörelser, kulturellt kapital, socialt kapital, ekonomiskt kapital

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.2 Bakgrund	4
1.3 MÄN Roslagen	4
1.4 MÄN Uppsala	5
2 Metod.....	6
2.1 Forskaren och fältet.....	6
2.2 Materialinsamling.....	6
2.3 Möt männen.....	7
2.4 Teoretiska begrepp.....	8
3 Nätverksträff Roslagens lokalgrupp.....	10
4 Lokalt påverkansarbete	13
4.1 Växtvärk.....	13
4.2 Vad ska vi göra då?	14
4.3 Vad kan du bidra med?	16
5 Drivkrafter	19
5.1 Självranssakan	19
5.2 Samhällsranssakan	22
6 Vem engagerar sig?	25
6.1 Vem har läst Judith Butler?	25
6.2 Bli en del av gemenskapen	27
6.3 De redan frälsta och de andra	28
7 Avslutningsvis.....	30
Referenser.....	31

1 Inledning

Jag har inte pratat så mycket, hur kommer det sig? Frågan överrumplar mig en aning. Desto mer eftersom de andra stannar upp lite och verkar vänta på att jag ska svara, som om de verkligen undrar. Jag är här för att samla material till en uppsats om män som engagerar sig feministiskt, och har antecknat mer än pratat. Det är nog första gången som en grupp män visat intresse för att jag inte har sagt något på en lång stund. Medan jag försäkrar dem att jag bara antecknat koncentrerat under deras samtal, undrar jag vad detta är för märklig samling. Man skulle kunna tro att de gemensamt har reflekterat över kvinnors och mäns talutrymme.

1.1 Syfte och frågeställning

Jag har undersökt organisationen MÄN för jämställdhet, hädanefter refererad till som enbart MÄN, som arbetar för att förebygga könsrelaterat våld. Min empiri bygger på exempel från två lokala rörelser: lokalgruppen i Roslagen och lokalföreningen i Uppsala, utvalda för att kontrastera varandra i form av landsbygdskommun och stadsområde. Mitt syfte är att beskriva dem utifrån likheter och/eller skillnader mellan vad som driver medlemmarna, vad de får ut av sitt deltagande och vilka problem respektive grupp stöter på i sitt påverkansarbete. För att uppnå syftet har jag formulerat tre frågeställningar.

- Hur arbetar föreningen MÄN i Roslagen och Uppsala?
- Vilka drivkrafter lyfts fram som betydelsefulla för männen som organiserar sig i MÄN?
- Vem engagerar sig i MÄN Roslagen och MÄN Uppsala?

1.2 Bakgrund

Under hösten 2017 pågick en kampanj i social media kallad #MeToo. #MeToo är den hashtag som kvinnor använde sig av för att uppmärksamma utsträckningen av sexuella trakasserier. #MeToo engagerade människor inom många olika branscher. Universitetsvärlden och de gröna näringarna är inga undantag med hashtagarna #akademiupproppet och #skilja agnarna från vetet, som tillsammans samlat över 3000 kvinnors berättelser (Feministiskt perspektiv, 2018). Samma höst som #MeToo pågick växte föreningen MÄN i hög hastighet, medlemsantalet tredubblades och minst fem nya lokalgrupper tillkom (MÄN, u.å.).

MÄN är en ideell, feministisk organisation som har funnits sedan 1993 och jobbar mot mäns våld mot kvinnor genom att informera om och försöka förändra destruktiva normer om manlighet. Bland annat driver de en stödjour för män, är aktiva på sociala medier, föreläser på skolor, håller i pappagrupper och samtalsgrupper. Runt om i Sverige finns 16 lokalgrupper som med jämna mellanrum håller medlemsträffar och nätverksträffar. (MÄN, u.å.) En lokalgrupp kan vem som helst starta upp genom att skicka in en blankett till riksorganisationen. Dessutom kan man på lokalt plan bilda lokalförening. Då krävs en styrelse och registrering hos skatteverket med eget organisationsnummer. Det enda kravet är att man står för organisationens värdegrund:

Vi ser att mäns våld både orsakar och orsakas av ett ojämnt samhälle där män har mer makt och privilegier. Vi bedriver därför allt vårt arbete utifrån ett feministiskt perspektiv och i nära samverkan med kvinnorörelsen. Vi vill inte lyfta frågan om pojkar och män på bekostnad av kvinnorörelsen, utan tvärtom för att stärka den. (MÄN, u.å.)

1.3 MÄN Roslagen

Roslagen är ett kustområde i östra Uppland. I Roslagen ligger bland annat Norrtälje kommun med en tätort på 17000 invånare (SCB, 2010). Norrtälje är enligt Jordbruksverket klassat som en landsbygdskommun, eftersom den inte faller under definitionen för storstads- eller stadsområde men har mer än fem invånare per km² (Jordbruksverket, 2015). Lokalgruppen MÄN Roslagen har funnits sedan hösten 2017 och har cirka 30 aktiva medlemmar.

1.4 MÄN Uppsala

Uppsala är Sveriges fjärde största tätort med 140000 invånare och är centralort i Uppsala län (SCB, 2010). Detta gör Uppsala kommun till ett stadsområde eftersom tätorten har över 25000 invånare (Jordbruksverket, 2015). MÄN Uppsala har funnits sedan 90-talet men verkade tidigare under annat namn, Nätverket för kvinnofrid Uppsala. Då MÄN i Uppsala nyligen gått från lokalgrupp till lokalförening satsar de mycket på att värva nya medlemmar, sätta upp verksamhetsplan och verksamhetsmål. Idag finns cirka 60 medlemmar.

2 Metod

2.1 Forskaren och fältet

Den här uppsatsen är fenomenologiskt inspirerad. Det innebär att jag har utgått från mina informanternas förståelse av organisationen MÄN och sin egen roll där, för att kunna beskriva dessa utifrån informanternas perspektiv. Det är alltså deras upplevelse av verkligheten jag gör anspråk på att beskriva, snarare än en objektiv verklighet, med förutsättningen att kunskapen om det enskilda har en betydelse och dessutom kan hjälpa oss förstå mer generella företeelser. (Kvale & Brinkman 2009)

Min egen könstillhörighet skulle kunna vara en bromskloss i mina undersökningar eftersom MÄN organiserar en del separatistiska event och möten, där jag alltså inte har kunnat delta. Detta har jag försökt åtgärda genom att låta enskilda medlemmar berätta om sina erfarenheter från separatistiska samtal och genom att delta i ett öppet event. På detta event var jag den enda kvinnan men också den enda utomstående, vilket möjligtvis kan ha påverkat de samtal som jag fick höra eller deltog i.

2.2 Materialinsamling

Min empiri bygger delvis på observationer från en nätverksträff hos lokalgruppen i Roslagen. Där planerade jag att enbart observera utan att delta, något som visade sig vara svårt eftersom jag blev tillfrågad om mina åsikter. Därför har jag också delvis haft en deltagande roll. Jag har också hållit fem semistrukturerade intervjuer- det vill säga intervjuer baserade på förberedda frågor men flexibla efter vad som kommit upp under mötets gång (Kvale & Brinkman, 2009). Samtliga informanter är aktiva medlemmar i MÄN och har deltagit i eller varit

ledare för så kallade samtalsgrupper. Tre av dem tillhör Roslagens lokalgrupp och två tillhör Uppsala lokalförening. Genom att träffa medlemmar från två olika lokalavdelningar hoppas jag få ett jämförande perspektiv på hur föreningen arbetar lokalt. Jag har använt mig av MÄN:s hemsida för att få tag i min första informant och har sedan träffat resten via nätverksträffen eller hittat dem via intervjuer i lokal-tidningar. De som tillhör samma lokalgrupp/förening känner varandra mer eller mindre väl. Frågorna jag utgått från har skiljt sig något utifrån informantens roll i föreningen (aktiva medlemmar eller ledare). Intervjuerna har varat mellan 40 och 80 minuter. Jag använder mig av fingerade namn för att i någon utsträckning skydda mina informanternas privatliv, då stora delar av intervjuerna berört personliga ämnen. I och med att alla informanter är med i samma förening är total anonymitet svårt att garantera.

2.3 Möt männen

William är 23 år gammal och leder MÄN Roslagens lokalgrupp. Han bor i Norrtälje kommun och studerar i Stockholm. Han hade ingen tidigare föreningserfarenhet men en viss förkunskap om feministisk teori via sin utbildning. Jag intervjuade William på Stockholms universitetsbibliotek samt i Norrtälje på nätverksträff.

Theo är 22 år och medlem i MÄN Roslagen. Också Theo bor i Norrtälje kommun men studerar idag i Stockholm. Han beskriver sitt feministiska uppvaknande som ganska nytt, trots att ett intresse för jämställdhet funnits länge. Theo träffade jag på nätverksträffen i Roslagen samt för en intervju på hans universitet i Stockholm.

Mats arbetar på Norrtälje kommun, är 50 år gammal och medlem i MÄN Roslagen. Feminism fick han kontakt med inom sin utbildning och diskuterar gärna rättvise- och jämställdhetsfrågor med sin familj. Jag träffade honom på nätverksträffen i Roslagen och intervjuade honom vid senare tillfälle på hans arbetsplats i Norrtälje.

Patrik är 25 år gammal. Han studerar vid Uppsala universitet. Han gick med i MÄN Uppsala under 2017 och sitter nu i styrelsen. Patrik har samarbetat med MÄN på en praktikplats. Jag träffade Patrik för intervju på ett café i Uppsala.

Adam är 27 år gammal och studerar sin sista termin på universitetet i Uppsala. Han blev medlem i MÄN i början av 2017 och har sedan dess blivit styrelsemedlem i Uppsalas lokalgrupp. Feministiska frågor har han diskuterat med kvinnliga familjemedlemmar. Adam och jag träffades i ett grupprum på hans universitet i Uppsala.

2.4 Teoretiska begrepp

Pierre Bourdieu (1979) använder begreppet kapital för att beskriva de tillgångar som avgör en persons roll och status i samhället. Allt kapital är symboliskt, det vill säga det värderas utifrån det aktuella sammanhanget. Det kan vara till exempel fysisk styrka som värderas högt på gymmet men inte alls i jobbet som matematiker. *Socialt kapital* innebär tillgång på vänskapskontakter, arbetskontakter eller släktskap som förenklar en individs liv. Att ha *kulturellt kapital* betyder att besitta kunskap samt att ta del av så kallad finkultur. Detta kan ta sig uttryck i en högskoleutbildning, men också i att ha verbal förmåga eller vara insatt i klassisk musik. Att besitta *ekonomiskt kapital* innebär att ha ett materiellt välstånd och vara välförsedd med ekonomiska medel, men även att besitta ekonomisk kunskap. (ibid.) Jag har valt att använda mig av kapital som begrepp för att synliggöra de faktorer som påverkar individens val att engagera sig för feminism, men också dennes möjlighet att göra det.

En social rörelse kan definieras på många olika sätt. Jag kommer att utgå från Magnus Rings (2007) definition, som jag anser vara tillräckligt bred men också tydlig: en organiserad kollektiv handling som har avsikten att antingen bevara eller ändra på ett tillstånd i samhället genom andra medel än med politiska partier. Sociala rörelser agerar utifrån en gemensam värdegrund och identitet. (ibid.) Denna definition går i sin tur att bryta ner i definitionsfrågor - vad är en konflikt, vad är en organisation, vad är ett syfte, vad är kollektiva värderingar, vad är individers samarbete och vad är otraditionella politiska metoder? Olika teoretiker lägger olika mycket vikt vid de olika definitionerna och besvarar dem olika.

Om Ring beskriver vad en social rörelse är, beskriver Alberto Melucci (1992) snarare vad sociala rörelser gör. Han har utvecklat en konstruktivistisk syn på sociala rörelser och använder begreppet *nya sociala rörelser*. Melucci ingår i det identitetsorienterade perspektivet på sociala rörelser, som förutsätter att vi sedan mitten av förra seklet gått in i ett nytt, postindustriellt samhälle "det programmerade samhället". I detta samhälle anses hierarkier och sociala relationer ha blivit allt mer komplicerade. Tidigare konflikter som uppstått i samhället har varit lättare att definiera. Många var fattiga och kunde enkelt förenas i arbetarrörelsen exempelvis. Så ser samhället inte ut idag enligt Melucci. Individer har nu fler aspekter i sina identiteter än klasstillhörighet. Detta gör det svårare att ena dem i stora rörelser och möjligheten att påverka politiskt minskar. I detta nya samhälle uppstår nya konflikter, vilket resulterar i nya sociala rörelser. Den nya sociala rörelsen syftar för medlemmarna inte bara till att förändra världen utan också till att förverkliga sig själv. Det är medelklassen med trygg bakgrund och sociala nätverk som framförallt deltar i sociala rörelser i dagens väs-

terländska samhälle. (Melucci, 1992 & Ring, 2007) Jag har valt att se på MÄN som en ny social rörelse för att kunna analysera inte bara vad en de åstadkommer i samhället utan också vad medlemmarna får ut av sitt deltagande.

3 Nätverksträff Roslagens lokalgrupp

I det stora gula trähuset, Folkets hus i Norrtälje, ligger ABF:s lokaler som idag står till MÄN:s tjänst. Jag blir visad ner i källaren av en man i ABF-tröja som sällskapligt berättar om lokalerna och påpekar att jag är tidig. Han meddelar att William kommer att anlända om exakt fyra minuter. Jo då. Visst vet han vem William är. Vi äntrar ett rum med djungelmönstrade gardiner. Mannen från ABF besitter en beundransvärd övertalningsförmåga. Under de utlovade fyra minuternas väntetid har han med ett fåtal ord fått mig att överväga att hyra en lokal. Priset är ju så förmånligt. Snart dyker han upp, MÄN Roslagens ledare, följd av ett par andra män. Alla hälsar. Det småpratats om rymdresor, billack och huruvida internationella mansdagen infaller i oktober eller kanske snarare november? Två medelålders män diskuterar resursfördelning inom kommunen. ”Man kastar resurser på missbrukande män”, säger en av dem missnöjt. William hälsar välkomna och berättar att tanken idag är att se och diskutera ett avsnitt av Idévärlden, ”Upp till kamp för männen”. Avsnittet handlar om teorin att män på landsbygden hamnar utanför i arbetsliv och privat när kvinnor i större utsträckning drar till staden för att utbilda sig (Idévärlden, 2017). William tycker själv att det går att dra paralleller till Norrtälje med omnejd.

Efter avsnittet blir det kaffepaus och stolar flyttas in i en ring. William är ordförande och fördelar taltiden. Han kan allas namn. Männerna kommenterar ibland varandras uttalanden men alla kommer till tals. Någon tycker att bilden av mannen i utanförskap stämmer in bättre på brukssamhällen, där given arbetsplats lagts ner och inte ersatts, och kan inte känna igen sig i Norrtälje. En annan deltagarna håller inte med. ”Jag tycker det passar otroligt bra in på Norrtälje. Det är ett litet bondesamhälle här. Då sitter man där med 17000 ord och tjejerna vill ha någon med 70000 ord”. Detta är en referens till ett samtal som uppstått kring tonåringars ordförråd. Ungdomar som läser mer (underförstått flickor) kan ha ett ordförråd på upp till 70000 ord vid 17 års ålder, berättar en deltagare. De som läser mindre, pojkarna, kan ha så

lite som 17000. Och nu uppstår diskussionen om hur dessa två fiktiva tonåringar ska kunna kommunicera på ett givande sätt. För det skiljer sig mellan pojkar och flickor, det verkar de vara överens om. Det är ocoolt för unga killar på landsbygden att läsa. Att överhuvudtaget visa att man bryr sig eller gud förbjude, att anstränga sig i skolan. Och det har heller inte behövts, när man ändå ska jobba i skogen, eller i gruvan, eller på bruket. När de jobben försvinner, då står killarna där med 17000 ord. Detta blir snabbt en symbol i samtalet, en symbol för att hamna efter, inte kunna prestera i dagens samhälle. Att pappor läser högt för sina barn är viktigt, speciellt för sina söner, kommer de fram till. Det gäller att visa att läsning är något som män gör. Att vara en förebild. "Vi lider ju av låg utbildningsnivå! Vi har högst ohälsotal i Stockholms län!" Mannen som stod för det här citatet drog kopplingen att bristen på utbildning och jobb, och därmed framtidsutsikter och självständighet, leder till ohälsa hos unga män. Samtalet övergår till att gästerna på Idévärlden var två kvinnor och en man. Flera är överens om hur mannen i fråga framstod. "Han hade lösningen, det blev jag lite provocerad av. Han tar plats, han var man, han hade svaret". Hur fördelades egentligen taltiden, undrar en annan deltagare. Fick inte mannen oproportionerligt mycket tid? Men det finns också självrannsakan. "Där satt två jättebra kvinnor och ändå var det honom jag lyssnade på, och det kanske jag måste jobba på" säger någon.

Feministisk teori kommer upp och filosofen Mary Wollstonecraft omnämns. Det händer ett par gånger att någon använder begrepp eller namn som inte alla förstår. "Fråga gärna!" uppmanar någon. Stämningen är lättsam och skämtsam, trots att ämnena diskuteras på största allvar. Alla deltagare utmärker sig som verbala, med ett mer eller mindre avancerat språk och referenser. Jag skulle gissa att de själva ligger närmre 70000 ord än 17000. Man skulle kunna tänka sig att som utomstående är det en hög tröskel att komma in i detta rum om man inte själv är lika verbal och insatt i ämnet. Något som också nämns. "Vi kan inte sitta och svänga oss med universitetsfraser". Inte om de ska få fler att gå med i föreningen, fler av de som "behöver det", kommer de överens om. "Det blir för elitistiskt" instämmer någon. Mitt i detta uttalar sig plötsligt mannen från ABF. Jag har nästan glömt hans närvaro. Han har suttit och iakttagit under tystnad en stund men nu beskriver han sin egen reaktion och tror han talar för många: "Ska jag sitta och lyssna på ett par intellektuella på TV, där sitter de och pratar om- mig! Vad fan, fuck you! Bry er inte! Jag tror det finns ett enormt motstånd där. Och sitta i ring!" Ringen har för övrigt kommit på tal tidigare, som ett väldigt utelämnande forum. Han möts enbart av uppmuntran. "Jättebra att du sa det! Jag tror vi ska ställa lägre krav, jag tror vi ska göra roliga saker också. Därifrån kan vi rekrytera in i samtalsgrupper. Vi finner en nice gemenskap här ju". De funderar vidare på vad som skulle kunna vara mer tillgängligt. Ska de

bjuda på fika, visa "vanlig film"? Eller snarare jämställdhets-CrossFit? Bara fantasin sätter gränser.

4 Lokalt påverkansarbete

Lokalföreningen i Uppsala växte avsevärt hösten 2017. Under samma period bildades lokalgruppen i Roslagen. Oavsett ort understryker mina informanter vikten av #MeToo för de egna och/eller andras feministiska ståndpunkter. Båda orterna koncentrerar sitt arbete på samtalsgrupper och alla mina informanter, oavsett ort, tror starkt på denna metod. I Roslagen betonar informanterna vikten av personliga kontakter och berättar att ekonomiska svårigheter kan lösas med hjälp av det sociala nätverket. I Uppsala är det snarare storleken på nätverket som informanterna anser vara en fördel, samarbete med andra organisationer och de större ekonomiska medlen.

4.1 Växtvärk

Utan den hash-taggen tror jag inte att MÄN hade funnits. Det tror jag inte. Det hade nog varit ytterligare en sån liten förening som inte gör så mycket väsen av sig. [...] det har ju varit ett ganska dramatiskt ökat medlemsantal. Och många säger ju att det har ju med #MeToo att göra. (Mats, Roslagen)

Roslagens lokalgrupp skapades i samband med #MeToo och i Uppsala lokalförening upplevde styrelsen en stor förändring i engagemang under och efter #MeToo. Folk började höra av sig. Både privatpersoner som ville veta vad de skulle göra nu, och föreningar som vill samarbeta eller beställa föreläsningar. Efter flera intervjuer i lokala tidningar hörde ännu fler av sig och letade efter svar.

Så blev allt det här ju aktualiserat förra hösten, genom #MeToo [...] Helt plötsligt var det män som började mejla- till mig, jag stod ju som kontaktperson här i Uppsala- och det var ju, det märktes bara på en vecka. Så helt plötsligt hade jag i mejl-inkorgen såhär... men såhär, sju-åtta mejl från män som hörde av sig och bara, ah men jag har funderat kring det här och det här och vad kan jag göra? [...] det är ju inte nytt. Det är ju liksom män som har varit sämst på att lyssna. (Adam, Uppsala)

#MeToo-kampanjen har varit väldigt viktigt för många av mina informanter. Många nämner det som sin inspiration, en del i det feministiska uppvaknandet eller som ett startskott, sitt eget eller andras. Före hösten 2017 drevs ett tiotal samtalsgrupper i hela landet. Idag finns över 70. Denna snabba tillväxt har gjort att alla inte riktigt känner att de hunnit med.

Ingenting har satt sig, det finns inga metoder och modeller för att jobba mot våld eller mot ojämlikheter. Inte vad jag har sett i alla fall. Men det finns ett intresse! Och ett intresse är ju bra. Man kan ju börja där. Samla folk. Men fasiken ska vi göra nu då? (Mats)

Här uttrycker Mats från MÄN Roslagen en viss skepsis. Han tycker inte att det händer tillräckligt mycket och tillräckligt snabbt. Andra säger tvärtom att lösningen är funnen.

MÄN som organisation är... ja det tydliga svaret på vad jag som man kan göra i jämställdhetsarbetet, som jag inte har haft tidigare, där jag bara känt att jag kan liksom... stötta, eller liksom säga att jag står bakom det här, jag gör inget riktigt. Och det har varit jättefrustrerande. Att såhär, vad ska jag göra då? Och så kom det liksom en organisation som har den här lösningen. Det var himla skönt. Det har ju förändrat vad jag vill satsa på i livet på nåt sätt. (Patrik, Uppsala)

Det översvallande, plötsliga intresset från omvärlden och de tredubbade medlemstalen förvandlade den ganska lilla organisation till något helt nytt. MÄN tvingades börja utvärdera sina exakta stadgar, vad man vill göra och på vilket sätt- en kreativ miljö men också allt svårare att styra. I Uppsala har lokalgruppen valt att bli en egen lokalförening för att lättare kunna kontrollera det administrativa arbetet. I Roslagen, som är en betydligt nyare grupp, är man ännu mer i sin skapelse-fas.

4.2 Vad ska vi göra då?

Och sen har vi startat, börjat fundera på ok hur ska vi jobba med det här då? För det är det som är det svåra. Hur ska man- vad ska vi göra? Ska vi gå ut och demonstrera? [...] Jag har ju känt mycket som att min kunskap är ganska begränsad, jag vet att jag vill göra någonting, men jag vet inte riktigt hur. Så då har jag försökt läsa på mer och mer, och kommit fram till att samtalsgrupper är en bra grej. Skapa trygga rum för killar att snacka i. (William, Roslagen)

När mina informanter berättar om sina erfarenheter av samtalsgrupper pratar de gärna på. Två saker framkommer tydligt: (1), att delta i sam-

talsgrupperna har varit givande och (2), att delta i samtalsgrupperna har varit jobbigt. Någon beskriver det till och med som läskigt. Denna mötesform är den som verkar gjort starkast intryck på informanterna och som verkligen utmärker deras organisation, hjärtat i den på något sätt. MÅN:s samtalsgrupper är separatistiska, det vill säga de strävar efter att uppnå ett tryggt rum genom att enbart bjuda in människor som tillhör samma grupp, män i detta fall, med övertygelsen att man lättare kan dela med sig av sina upplevelser med människor som delar liknande erfarenheter. Som Mikael Karlssons (2014) studie ”Tillsammans mot vår egen överordning” pekar på, kan separatistiska grupper tjäna till att påminna individer om att deras erfarenheter delas av andra och är en del av en struktur snarare än något de själva slumpmässigt varit med om. Mina informanter håller med om att separatistiska grupper har ett värde för att avdramatisera och förenkla för deltagarna att berätta om sina egna tankar och handlingar. Det finns ingen att känna skuld till i ringen och man behöver inte ”trippa på tå” som en informant uttrycker det. Anna Hedenius (2005) menar att feministiskt engagerade män intar en plats mellan två grupper, kvinnor och andra män- man vill distansera sig från andra män men gör inte anspråk på att tillhöra samma grupp som kvinnor. Detta gör att separatism blir ett förhållningssätt som respekterar kvinnors tolkningsföreträde i jämställdhetsfrågor samtidigt som man deltar i kampen (ibid.).

[Kvinnor] har en djupare feministisk analys än vad killar har, oftast. Vilket gör att när killarna ska föra diskussionerna blir det för många tjejer på den här nivån, [sänker ena handen] på en sandlådenivå [...] Jag tror det kan vara bra, att man får komma, utvecklas, förstå, lära sig de här sakerna tillsammans, med några som är på ungefär samma nivå. (William, Roslagen)

Flera av mina informanter berättar om upplevelser och känslor i samtalsgrupperna som de inte berättat för någon om tidigare. Det finns en väldigt tillitsfull stämning i grupperna som möjliggör detta. Samtalen utgår från fem träffar, i en grupp på ca fyra till tio deltagare och en utbildad ledare. Varje tillfälle har ett eller flera teman och utgörs sedan av ett par frågor och en runda, där varje person får tillfälle att i ett par minuter prata fritt utan att de övriga kommenterar. Ämnena kan röra sig från allt mellan vilka förväntningar man har på sig i arbetslivet till vem som kommer dyka upp på ens 80-årsfest. I samtalsgruppen ska man inte känna att man kommer att få argument emot sig, det man säger kommer inte leda till diskussion. Däremot förväntas man ta ansvar för det man säger. Det är en övning i att dela med sig och att lyssna. Samtalsgrupperna ingår i vad MÅN kallar det lilla rummet- att utgå från sig själv och sina egna erfarenheter av maskulinitet snarare än strukturer i samhället. Det finns en tydlig stolthet över deltagandet i samtalsgrupperna och i det förtroende det innebär. Att det som sägs i

det lilla rummet stannar där. Att de kan lita på de andra och själva bli litade på. Att de kan prata utan att vara alkoholpåverkade. Något som inte verkar vara en självklarhet.

Och det är ju det här, hur pratar vi då? Ska man prata på det traditionellt manliga sättet, i nån sorts alkoholdränkt tillvaro, det blir ju bara dåligt. (Mats, Roslagen)

Avsaknaden av alkohol, att sitta i en ring och att följa en mall- alla dessa saker kan ses som symboler för medlemmarnas kollektiva identitet och värdegrund, något som sedan kan reproduceras i det egna livet. Det är i dessa symboler som de nya sociala rörelserna skiljer sig från de gamla. Symboler blir lika viktiga som mätbara resultat. Det går inte att mäta resultatet av samtalsgrupperna, utan de blir viktiga delar av medlemmarnas liv. Den egna utvecklingen inom den sociala rörelsen är lika viktig som den samhällspåverkan man vill uppnå. Gruppen kan på det sättet förstås som ett grepp för personlig utveckling, en typisk ny social rörelse. Man protesterar mot det man ogillar i samhället inte bara genom demonstrationer och offentliga evenemang, utan även genom den egna livsstilen som därmed blir en del av resultatet, en politisk handling i sig. För att använda klassiska feministiska slagord: Det privata är politiskt.

4.3 Vad kan du bidra med?

I Roslagen känner medlemmarna till varandra sen tidigare i betydligt större utsträckning än deras motsvarigheter i Uppsala. Roslagens lokalgrupp förlitar sig mycket på socialt kapital. Ju mer kontakter, ju lättare blir det för dem att ta sig fram. Det finns ett tätare kontaktnät bland privatpersoner och till politiker än vad jag uppfattar i Uppsala, där kontakterna som nämns är riksorganisationen och samarbetsföreningar.

Jag tänker ganska mycket såhär, vad kan du bidra med? Vad är ditt kontaktnät? Kan vi göra nåt på din arbetsplats? Skitbra, kan du ordna det? [...] Vi har gjort alla saker ideellt och tack vare folks goda vilja, att folk lånat ut lokaler, så vi har känt att vi inte direkt behövt handskas med någon ekonomi, vilket är ganska befriande och skönt. (William)

William från Roslagen beskriver lokalgruppens samarbetskontakter som vänskapliga snarare än ekonomiska, där man ställer upp för varandra och där allt bli personligt. Theo från samma lokalförening säger att "Om en startar en förening så känner den halva Norrtälje [skratt]. Och då så, den tillåts ges ganska mycket plats tror jag." Det

sociala kapital Theo beskriver tillskriver han specifikt småstaden. Alla känner alla. Och man ställer upp för varandra. Intressant nog tror både informanterna i Roslagen och Uppsala att deras kontaktnät är att föredra.

Jag funderade lite på det här ändå, landsbygden kontra staden. Och det tror jag, det är som vanligt en fördel att va i en stad. Du har mer kontaktnät liksom. Det finns större... det finns större medel att röra sig med, det finns större kontaktnät å röra sig med liksom. (Patrik)

Patrik, som tillhör Uppsalas lokalförening pekar på det större utbudet av kontakter och mer resurser, medan informanterna i Roslagen betonar en mer personlig relation med sina kontakter och en folk-ställer-upp-mentalitet, där det ekonomiska kan komma i andra hand. Det man kommer överens om som skiljer större städer från landsbygdskommuner är dels storleken på kontaktnätet och dels tillgången till ekonomiska medel. I Uppsalas lokalförening finns mycket kontakter till MÄN riks- någon styrelsemedlem har praktiserat där, andra har deltagit i projekt eller samarbetat med moders-organisationen via andra föreningar. Det finns fördelar med lokalförening som form istället för lokalgrupp, menar mina informanter i Uppsala. Ekonomiska resurser blir mer lättillgängliga. En viss andel av de lokala medlemmarnas medlemsavgifter tillfaller lokalföreningen direkt. De som jobbar inom MÄN i Uppsala upplever att det blir mer tydlighet i arbetet med egen verksamhetsplan. Föreningen som form fungerar väl i Uppsala där fler är väldigt engagerade och exempelvis kan använda sina praktiker till arbete inom föreningen.

När lokalgrupper, som i Roslagen, behöver finansiering söker de pengar ur en så kallad aktivistfond. De kan inte skicka ut offerter eller på samma sätt som lokalföreningar ha en egen ekonomi. Lokalgruppens arbete beskrivs som lite lösare, aktivistliknande, med mindre krav. I Roslagen MÄN har alla möjlighet att vara med och leda vidare utvecklingen. Kanske passar en lokalgrupp bättre i en liten ort? Den blir på många sätt mer flexibel. Egen verksamhetsplan, som Uppsalas lokalförening framhäver som en fördel, anser man i Roslagen att det snarare är skönt att slippa. Gruppledaren i Roslagen saknade föreningslivserfarenhet sen tidigare och det finns en viss atmosfär i gruppen av att lära sig genom att prova sig fram. Under nätverksträffen jag deltog i började en medlem helt sonika att planera nya samtalsträffar för män 40+, eftersom han själv såg det behovet. De som var där samtyckte och ett par veckor senare finns det ett facebook-utrop. Det krävs inte någon styrelses godkännande, det går lättare att agera utifrån sina egna lustar som medlem.

Både Roslagens lokalgrupp och Uppsalas lokalförening är väldigt eldsjälsvärdna. De medlemmar jag har pratat om återkommer då och då till sin ledare/ordförande, som beskrivs som verkliga drivkrafter. Något som inte framställs som ett problem för deltagarna utan en självklar förutsättning. En av informanterna påminner mig om att Roslagens gruppleddare valde att gå på en nätverksträff när denna krockade med att han skulle belönas på en prisutdelning på sin träningsanläggning, och påpekar vikten av den typen av människor, som prioriterar sina övertygelser över ära. Att det kan finnas en problematik i att förlita sig på eldsjälar, framgår av bland annat Anette Forsbergs forskning (2003). Den som brinner för sitt lokala engagemang kan bli livgivande åt sociala rörelser men om orken tar slut eller livet kommer emellan och eldsjälen försvinner blir det desto svårare (ibid.).

5 Drivkrafter

Medlemmarna i Roslagen och Uppsalas respektive lokalgrupper ger väldigt samstämmiga bilder av sina drivkrafter. De koncentreras till två önskemål- att utvärdera och förändra sitt eget beteende och att förändra andras beteende.

5.1 Självrannsakan

J: Ställer jag för personliga frågor?

T: Äh det är lugnt, det är lugnt! Jag har lärt mig att prata om det här med personliga grejer nu (skratt). [...] Det var ett tag som jag strävade efter att vara liksom... att bli den här människan som inte behövde nån. För att jag ska va så pass stark i mig själv att jag är oberoende av andra människor å också att jag stängde av känslor för att inte känna negativa känslor. Det har jag hört på ett TED-talk, att man kan inte riktigt stänga av selektivt, alltså välja ut vissa känslor att stänga av utan man stänger av sig helt istället. [...] Så jag kände inte så mycket bra och inte så mycket dåligt. Men som jag insett med mig själv som sagt, att jag har inte vart så bra på att prata känslor, och framförallt, inte på att känna. Det har varit en stor insikt för mig senaste året. Senaste året faktiskt. Det känns främmande nu. (Theo, Roslagen)

Mina informanter är eniga om att MÄN och framförallt samtalsgrupperna har varit väldigt bra för dem. De är speciellt överens om att det är ett stort problem att män inte pratar med andra män om känslor, samt att det finns en stor nytta med separatistiska samtal. Den positiva upplevelsen av att engagera sig, det sociala samspel och bättre självkännedom är viktiga drivkrafter. Rörelsen blir därför en viktig mötesplats för att träffa likasinnade och utforska sitt eget inre.

Alltid vara medveten om... hur jag betar mig. Vad jag säger och vad jag gör. Tror jag. Det försöker jag i alla fall. [...] Jag har mått så mycket bättre av att få va med i de här samtalsgrupperna. Och bara få dela med mig om

saker som jag inte har prata om tidigare. Alltså det är sån jäkla förlösande känsla. (Patrik, Uppsala)

Självrannsakan och eget ansvar går som en röd tråd genom mina informanterns berättelser. Ibland ger de exempel från sina egna liv.

Porren alltså. Suck. Fy fa-an. Jag pratade med en tjej som [...] sa att "jag kollar inte på porr för att jag vill vara konsekvent i min etik" [...] och jag förstod inte riktigt vad hon menade då. Och sen så såg jag filmen, eller dokumentären, *Pornland*. It changed everything. Alltså jag... det var tufft. Jättetufft. Det var en rannsakan som fick mig att må dåligt. Alltså jag bara shit, vad är det som... jag kan inte... jag kan inte... jag kan inte kolla på porr längre. Alltså sen den dagen [...] Jag insåg så mycket jobbiga grejer. (Theo, Roslagen)

Det egna beteendet och dess konsekvenser särskådas, inte bara i samtalsgrupper utan också på egen hand. Informanterna reflekterar både över sina relationer med kvinnor, hur de betar sig med andra män och hur de mår själva. Något som tycks leva kvar efter att samtalsgruppen är avslutad. Många av informanternas uttalanden avslutas med "det finns säkert studier på det där". De förhåller sig väldigt ödmjukt till sin egen kunskap och sina egna upplevelser, påpekar gärna hur lite de själva vet och att de fortfarande lär sig. Dessutom är de noggranna med hur de uttrycker sig och anstränger sig för att vara så inkluderande som möjligt. Att gå in i MÄN beredd att förändra sitt sätt att tänka och med en vilja att vara en del av förändringen tycks vara grundläggande. De spenderar så mycket av sin tid med att utvärdera sig själva, lära sig prata om hur de mår och vara lyhörda mot andra att detta märks av tydligt under intervjuerna.

Eftersom vi hela tiden jobbar med oss själva- så har vi blivit väldigt duktiga på att lyssna på varandra. [...] Det är nåt man märker på seminarium och föreläsningar, att män tar gärna mycket plats, har mycket talutrymme, överröstar och så vidare. Och det här är nånting som vi hela tiden såhär försöker reflektera kring och jobba med när vi sitter på våra möten. Och att vi hela tiden checkar in med varandra, och kollar att liksom, vi börjar mötena med "är allting bra idag?". (Adam, Uppsala)

När jag frågar vad de har lärt sig av samtalsgrupperna svarar de inte bara ungefär likadant, flera av dem svarar även med exakt samma ord: Mycket om mig själv. De har funderat mycket över vad som format dem själva och varför.

Mycket om mig själv. Jag sa från början att alltså det var stort. Att jag ens gick till samtalsgrupp var för att... min största drift, det var att utvecklas som människa [...] gud, vad cringigt att alla män är problematiska, men

jag gör saker som är problematiska ur ett feministiskt perspektiv. Och det är ju fett jobbigt att inse. För jag själv vill ju ha den här synen att ”Åh! Jag är så himla bra. Jag våldtar aldrig nån” [skratt] liksom. (Theo, Roslagen)

På en workshop med MÄN fick deltagarna skriva ner vad de associerade med manlighet på lappar. Resultatet, insåg Theo, var framförallt egenskaper som han tyckte var negativa. När de beskrev manlighet beskrev de alltså många företeelser som han egentligen inte ville inkludera i sin egen personlighet. Att ha ett våldskapital och alltid vilja ha sex. Långa arbetsdagar och kort föräldraledighet. Något som inte var kul att inse. Som Hedda Skyllbäck och Malin Malms (2014) arbete visar, kan män som upplever ett feministiskt uppvaknande uppfatta det som smärtsamt och svårt när de noterar negativa aspekter av manlighet, såsom att den egna närvaron kan uppfattas som hotfull för andra människor. Detta beskriver också Theo från Roslagen-gruppen.

Nu när jag säger det bara fylls jag av såhär ”ahh, ja motivation” [...] för en sak som är (skratt) synd om oss män, det är ju det här att när vi träffar en tjej så... från början litar inte hon på oss. Upplever jag. Tänk dig, tänk liksom när, eller, om, och när, vi uppnår det: att minska mäns våld mot kvinnor och sådär, när jag träffar en- alla tjejer!- och de visar tillit till att- alltså så här det klart att man inte litar helt på folk som man träffar första gången- men tillit till att såhär, *jag är inget hot*. (Theo)

Detta kan förstås som ett konstaterande av att även män far illa av destruktiva normer. Orättvisorna informanterna pratar om tangerar allas ofrihet inom könsrollerna. Att visa män hur maskulinitetsnormer påverkar även män negativt, så att det blir personligt, är ett sätt att visa att de också har något att vinna på att engagera sig feministiskt (Karls-son, 2014). Som en informant uttrycker det, det ligger närmre till hands att bry sig om att kompiserna drar sexistiska skämt än att bry sig om att en okänd kvinnlig VD tjänar mindre än en okänd manlig VD. Jämställdhet blir en rörelse för allas rättigheter, mot all diskriminering. Mina informanter återkommer ofta till att de tror att många män inte förstår det.

Jag tror det är jätteviktigt att vi män pratar i grupp om känslor, till exempel... för det har inte vi gjort. Jag har inte gjort det [...] Man har haft sina kvinnoorganisationer, [men] vi har inte haft nånting för vi har tyckt att vi är så jävla bra ändå. Och det är ju inte riktigt sådär sant. Män har ju haft en roll som har varit privilegierad. Har det fortfarande. Och har tagit den för givet. Vi har inte haft så mycket att prata om. Det är ju bra såhär [...] [Vi] behöver förstå vad det är att vara man. För jag tror i ärlighetens namn att det... vi vet inte riktigt. (Mats, Roslagen)

Den egna erfarenheten av hur det är att vara man, vad som förväntas av en och hur det får en att må, är något som verkar ha framkommit allt mer tydligt för medlemmarna under deras engagemang. Det är en drivkraft som snarare tillkommit längst vägen än något som manade dem att gå med i MÄN från första början, något som stämmer väl med hur samtalsgrupperna har påverkat deras självbild och att manlighetsnormer har något med dem själva att göra.

Ja men vaddå, vad händer med mina rättigheter då? [...] Det är ju just för de här sakerna, att pappor ska få mer tid hemma med sina barn, att vi ska kunna liksom ta bort de här mönstrena som finns om att män inte ska prata om sina känslor, att man kan, ja men förebygga såna här siffror som finns från BRÅ och BRIS [...] Jämställdhet- och feminism- är nånting som är allmängiltigt. Det är nånting som är bra för alla. Som strävar efter allas bästa. (Adam, Uppsala)

5.2 Samhällsrannsakan

Den generella attityden jag stött på i mina efterforskningar är att man som person velat göra någonting åt ett problem man uppfattar i samhället. Informanterna har helt enkelt velat engagera sig och när de stött på MÄN blev de deltagare utifrån sitt intresse för sakfrågan snarare än en stark dragning till organisationen. Trots att alla talar väldigt varmt om MÄN är det tydligt att den sociala rörelsen är ett medel och inte ett mål i sig. Man identifierar sig så inte mycket med den sociala rörelsen som med idéerna och värdegrunden.

Från början hade jag ingen relation till dem som organisation, MÄN för jämställdhet, utan det var mera konceptet av feminism när vi killar faktiskt ska ta ett ansvar, nu när rörelsen inte blir bara en tjejgrej utan när vi också faktiskt aktivt gör nånting. Och inte bara inte gör nånting. (Theo, Roslagen)

En av de saker som mina informanter återkommer till gång på gång är deras egen övertygelse om att det finns orättvisor i samhället, både på arbetsplatser och privat. De ser mönster i samhället som de inte tycker om. Att män är överrepresentation i våldsdåd, har färre nära vänner än kvinnor och en högre självmordsfrekvens är exempel som kommer upp upprepade gånger.

Vi ser ganska tydligt att ungefär lika många fler killar som väljer att ta självmord kontra tjejer, ungefär lika många- nästan exakt lika mycket färre procent killar väljer att söka hjälp. Så det är såhär: man väljer hellre att ta sitt liv än att söka hjälp. Och vad beror det på? (William, Roslagen)

Mats från Roslagen-gruppen ser mycket på sin arbetsplats som övertygar honom om att det behövs mer jämställda diskussioner i samhället. Inte bara mellan kvinnor och män, utan mellan alla. Nyanlända, funktionsvarierade och många andra grupper marginaliserade i samhället menar han. Denna syn på feminism kallas intersektionalitet- att se till fler dimensioner av ojämställdhet än kön (de los Reyes & Mulinari, 2005).

Jag vill inte att nån kränker nån på grund av nånting som inte är relevant [...] Och blir det diskussion om nåt- det händer- då vill jag vara förberedd och kunna ta det, på ett bra sätt. (Mats)

Mats är inte ensam om denna önskan. Flera av mina informanter uttrycker ett angeläget behov av mer kunskap inom feminism för att kunna konfrontera de problem de tycker sig se på sina arbetsplatser och för att kunna vidareförmedla sin kunskap. Mer kunskap än de fått i sina utbildningar.

Då skulle jag ut på min första långa praktik här på lärarprogrammet. Och då kände jag att jag hade alldeles för dåliga kunskaper i såhär, hur jobbar jag med sexism i skolan, hur bemöter jag sånt i klassrummet? [...] Om jag kan i alla fall vara en god förebild och kunna mycket om det här och vara en del av förändringen så kommer det förhoppningsvis leda till nånting bättre i framtiden. (Adam, Uppsala)

Det är inte bara inom sitt yrke man vill ha mer kunskap, det är också inom sitt geografiska område. Inom Roslagen-gruppen finns ett visst uttryck för självkritik mot den egna orten. Jag fick bland annat höra inför våra intervjuer att jag skulle slippa åka till Norrtälje, vi kunde lika gärna ses i Stockholm. Män jobbar mycket här, och gärna som egenföretagare. Det håller alla mina informanter från Roslagen med om. Möjligtvis finns det också en känsla av att du inte ska sticka ut för mycket i en miljö som tilltalar traditionellt manliga värderingar. Viljan att förbättra vad man ser som något förlegade värderingar är stark här. William och Theo studerar i Stockholm och kunde också valt att organisera sig där. Men de valde Roslagen. Det finns en vilja att förändra på plats, och att nå ut till så många som möjligt. Trots att de flesta möten verkar ta plats i centralorten Norrtälje, och många deltagare pratar om Norrtälje snarare än Roslagen, är uppsamlingsområdet större än bara tätorten. Det ökar chansen till en större inkludering och uppslutning. Benämningen kan också skapa en känsla av tillhörighet även för den som bor utanför tätorten. När de pratar om ”in till stan” är det generellt sett Stockholm de pratar om. Stockholm som ligger nära till hands geografisk ligger nära till hands att jämföra sig med.

Man söker sig till storstäder för att slippa tråkiga värderingar. [...] I Stockholm så är det en annan stämning. Det är mer tillåtande. Liksom det är... inte lika... jargongigt, det är inte lika hård stämning. Det finns en högre diversitet bland människor. Det är liksom ingen som höjer på ögonbrynen när det är nån som sticker ut [...] Man hör ju mycket på snacket tycker jag. Som man reagerar på mer och mer ju mer man lär sig, att det här snacket är inte okej. Som typ... vad var det där för- ... vad var det där för... du springer som- du spelar som en tjej. (William, Roslagen)

Något intressant som uppkommit under mina intervjuer angående stad och landsbygd är att mina informanter generellt ogillar att prata om manlighet på det sättet. De tvingas tänka efter, anstränger sig för att inte säga något generaliserande, och verkar inte gilla att dela upp och peka ut vad som skiljer åt. Denna tendens kan vara ett uttryck för MÄN:s värderingar.

Det är svårt, jag har inte... jag kan inte riktigt backa upp... Det finns polarisering, och fördomar, stereotyper kring... män i stan, män på landsbygden... och det är därför så, nej men precis, det är ingenting som man vill vara en del av att förstärka. Däremot kan man ju titta på aktuell forskning, artiklar kring sånt, det skulle vara intressant faktiskt att läsa på lite om det. (Adam, Uppsala)

De vill hellre kommentera generella och konkreta skillnader mellan stad och land, resurser, folkmängd och tillgänglighet. När de uttalar en åsikt är de noga med att betona att det är en åsikt. De är tydliga med vad de menar, vad de vet och vad som "bara" är känslor, högst medvetna om vad de sänder ut för signaler. Allt som oftast refererar de till eventuell forskning som säkert är mycket bättre och sannare än vad de kan berätta. Varför ska de reproducera fördomar när fördomar är en av de saker som de kämpar emot i MÄN?

6 Vem engagerar sig?

De mönster som går att se i vilka som engagerar sig är i stort sett de samma i Roslagen och Uppsala. Högre utbildning, sociala arbeten samt föräldraskap lyfts upp av informanterna som gemensamma nämnare. Den skillnad som förekommer mellan orterna ligger främst i att fler i Roslagen känner eller känner till andra medlemmar från andra sammanhang, medan de som känner varandra sen tidigare i Uppsala gör det i större utsträckning på grund av tidigare engagemang i samma fråga. Båda orterna upplever svårigheter med att engagera tillräckligt med kunniga människor.

6.1 Vem har läst Judith Butler?

Även om flera av informanterna inte tycker att det går att fastställa en typ av män som engagerar sig i jämställdhetsfrågor finns det tre typer som återkommer ständigt, både när jag tittar på mina informanter men också när de beskriver andra medlemmar. Den första gruppen är unga män som studerar. Den andra är pappor (till döttrar) och den tredje är de som jobbar inom socialt betonade akademiska yrken. Vad binder då samman dessa tre?

Jag vet inte om det är en slump, eller om det är så att man som lärare har stött på de här strukturerna, mönstren en hel del. Dels kanske som pappa, men också sen som lärare, att det är nånting som synliggörs så mycket tydligare i de miljöerna. (Adam, Uppsala)

Att själv ha sett hur andra upplever könsnormer verkar också vara avgörande, oavsett om det är i yrkeslivet eller privat. ”Jag är ju socionom så jag vet ju att det fria valet existerar inte”, sa en deltagare på nätverksträffen. Trots att alla informanter fäster stor vikt vid vad som kan vara besvärligt med att själv vara man, verkar det vara denna insyn i hur det är att vara kvinna vara av vikt för att feminism ska vara

ett koncept att ta till sig. Kvinnliga familjemedlemmar och vänner nämns som inspirationskällor och viktiga samtalspartner.

De personer som söker sig [till oss], det är ju nog såna som har ganska bra relationer till kvinnor, [...] och med bra relationer menar jag då att man också har vänskapliga relationer med kvinnor. Vilket jag uppfattar att många män inte har. Det är väldigt främmande för mig. Det är liksom, du hänger med ditt killgäng och så är kvinnor... folk som man har sex med. (Theo, Roslagen)

Intresse för, och insikt i, feministiska frågor ökar med en persons utbildningsnivå enligt Constance Holmbäcks (2014) undersökning "Vem kallar sig feminist". Det kan alltså finnas anledning att anta att "utbildning skapar förståelse för patriarkala strukturer" (ibid., s.45). I gruppen jag träffar på nätverksträffen i Roslagen finns det en viss stolthet i vilka feministiska teoretiker man har läst. Detta kan ses som ett uttryck för att den egna upplevelsen av sig själv som någorlunda påläst ger ett visst självförtroende och bekräftar ens position. Bakgrund, utbildning, erfarenheter och kunskap, det vill säga symboliskt kapital, avgör i vilken mån enskilda individer kan delta i nya sociala rörelser och vilken status man kan uppnå där (Melucci, 1992 & Ring, 2007). Deltagarna verkar själva medvetna om att det förhåller sig så, och funderar aktivt på hur de ska kunna inkludera fler. Deras inkluderande inställning speglas kanske mer i ord än i synlig representation. Mina informanter är ganska homogena ytligt sett, vita och högutbildade eller studerande. Det kulturella kapital de besitter är kanske delvis en statussymbol inom den egna kretsen, men det blir också en del av den egna identiteten som är svårt att klä av sig. Vi identifierar oss ju med vårt kulturella kapital och vår klasstillhörighet, de blir en del av vår personlighet (Freese, Powell, & Steelman, 1999). Trots att flera av mina informanter har läst feministisk teori via sin utbildning och ibland refererar till dessa i samtal är de försiktiga med att stoltsera med det. Några anser sig till och med vara ganska dåligt insatta.

Jag hade så lite förkunskaper, och jag har det fortfarande. [...] vissa är ju banne mig pålästa och liksom... socionomer, beteendevetare och så vidare. Jag läser väldigt lite feministisk litteratur. Jag läser väldigt lite överhuvudtaget [...] Snacka om psykologiska fenomen, som feminismen ur ett sånt perspektiv, det kan ju jag inte riktigt göra [...] mycket av historieutbildningen i skolan gick ju... den gick mig förbi ja. Och så. Jag har nog inte tyckt att det varit intressant tidigare. Förrän jag nu, mitt uppvaknande, det var såhär [gör pangljud] det finns väldigt mycket och jag kan lite väl lite men å andra sidan så gör ganska många också det, man kanske inte ska snacka så mycket att man får ett översittarperspektiv. (Theo, Roslagen)

Här ger Theo till och med uttryck för att det kanske inte är önskvärt att vara för påläst. Kulturellt kapital är inget han gör anspråk på. Ändå besitter han det åtminstone delvis, trots att han kanske inte läst Judith Butler. Att ha ett kulturellt kapital innebär ju även en förmåga att ta till sig information, att ha en studieteknik och en upptränad förmåga att analysera strukturer.

6.2 Bli en del av gemenskapen

Det går att se en tydlig skillnad i Roslagen och Uppsala när det gäller tidigare bekantskap med de övriga medlemmarna. De få man kände sen tidigare i Uppsala lokalförening hade man vanligtvis lärt känna genom tidigare engagemang inom feminism. Däremot kände alla mina informanter från Roslagen åtminstone till varandra sen tidigare. Detta kan delvis förklaras med att det är lättare att känna till en större andel av en ords invånare ju mindre orten är, men i detta fall känner de varandra från träning i samma CrossFit-förening. ”Halva MFJ Norrtälje kommer därifrån ” säger en av deltagarna på nätverksträffen i Roslagen. CrossFit beskriver Theo från Roslagen som en högintensiv grupptränings-sport.

Där händer det saker. Det var ju på en fest uppe på crossfit som jag och [Roslagens gruppleddare] faktiskt första gången pratade om [jämsällldhet]. Det är nånting den där miljön verkar det som [...] Det var därför jag fortsatte där från början, det var att, det är inte bara att man går och tränar utan många har även sitt sociala umgänge där uppe. Vilket ju... det är inte verkligheten på standard-gymmet direkt. Utan... folk faktiskt blir vänner på gymmet och sådär och det är en väldigt accepterande miljö däruppe, [...] det var aldrig så att jag kände mig malplacerad- första halvåret när jag körde crossfit så hade jag inte ens tränings skor! (Theo)

CrossFit kan alltså ses som en arena där socialt kapital skapas och upprätthålls. När jag frågar varför han tror att det är så god gemenskap inom just denna sport kommer Theo strax in på varför det kostar vad det kostar. Då CrossFit är en skadedrabbad sport profilerar sig somliga gym med välutbildade coacher. Det kostar pengar. Nyfiken googlar jag upp Norrtälje CrossFits hemsida och trots det Theo har sagt blir jag ändå lite förvånad. Både över marknadsföringen och priset. Budskap på förstasidan är inte ”Bli vältränad nu!” eller ”Beach 2018!”. Nej, ”Bli en del av gemenskapen” står det i stora, orangea bokstäver. Trevligt. På en bakgrund av ett svartvitt foto, föreställandes en muskulös person som med ett saligt leende kramar en annan muskulös person hårt. I bakgrunden applåderar andra förtjusta personer. Jag känner mig genast övertygad, de ser ut att ha det härligt. När jag skrollar ner hittar jag information om hur jag kan bli en av de muskulösa och sa-

liga. Det kostar 5997 kronor under de första tre månaderna. Därefter 999 kronor i månaden. (CrossFit Norrtälje, 2017) Nästan 15000 för det första året alltså. Det finns visserligen många sporter i samma prisklass och däröver, men det sociala kapitalet som medlemmarna vinner via medlemskapet förutsätter ett grundläggande ekonomiskt kapital. Kapital föder kapital, som Bourdieu (1979) uttrycker det - de som redan har högt symboliskt kapital kan lättare tillskansa sig mer. Ett högt kulturellt kapital, i form av hög utbildning, kan leda till hög inkomst, och därmed även ekonomiskt kapital. Ekonomiskt kapital kan sedan i sin tur förstärka socialt kapital genom att erbjuda tillträde till specifika gemenskaper. Flera av informanterna berättar, mer eller mindre skämtsamt, om hur många av Roslagens medlemmar har kommit i kontakt med MÄN via CrossFit. Om många av MÄN:s medlemmar också är medlemmar i CrossFit-föreningen, kan det alltså indikera att de har relativt högt ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital.

6.3 De redan frälsta och de andra

Tyvärr så är det kanske de som söker sig till det som behöver det minst, som redan har insett att man har ett ansvar eller som inser att man behöver reflektera och ser värdet i det här. De som kanske egentligen borde sitta ner och fundera över sitt eget beteende kanske inte är de som naturligt sett söker sig till det. (William, Roslagen)

Även om William beklagar att man lockar framförallt de redan frälsta finns bland de flesta av mina informanter en övertygelse om värdet i att fortbilda sig själv. Enligt Melucci (1992) är inre aktiviteter mycket värdefulla för att bekräfta medlemmarnas gemensamma identitet. Det viktigaste med sociala rörelser är alltså inte enbart dess administration och mobilisering utan även de aktiviteterna som riktar sig mot de egna medlemmarna. Medlemmarna måste själva skapa sin kollektiva identitet och värdegrund och reproducera dem i sitt eget liv. Det viktigaste ställningstagandet eller protesten medlemmarna utför blir deras egen livsstil.

[...] det öppnar upp för att vi förändrar någonstans normen, vi förändrar nån slags snittkunskapsnivå i samhället som gör att fler kanske hakar på och jag tror det kan sprida sig och få lite ringar på vattnet även ut till dem man verkligen, verkligen skulle behöva nå. Och att fler i allmänhet vågar typ säga ifrån om de hör någon som, eller ser någon som gör någonting dåligt. Att de säger något om någon betar sig illa. Att fler faktiskt... brukar lite civilkurage liksom. Vet du vad, vi kan inte bete oss hur som helst, typ. (William, Roslagen)

Medlemmarna bygger sitt eget självförtroende och får mer kunskap och statistik som kan ge tyngd åt de egna argumenten i samtal med oliktankande. På så sätt kan man påverka och förändra människor i sin närhet. De aktiva medlemmarna laddar upp med argument tillsammans inom förändringen och tar med sig det ut till sina andra kontexter. Något mina informanter tycker behövs.

Det är som vilken knepig förening som helst. Inför i lördags till exempel, när vi hade en filmvisning. Det kom tre. Fyra. Tre. Fyra med den som anordnade det. Och i facebookgruppen var det betydligt fler som tyckte att ”jamen det här är en bra idé, toppen, skitbra”! Men är ni där? Nå det är ni inte! Den frågan är intressant. ”Bra att ni gör det här”. Men det ska ju vara bra att vi gör det här. (Mats, Roslagen)

Individer i det moderna samhället deltar ofta i många olika nätverk och upplever många olika tillhörigheter samtidigt. Enligt Melucci (1992) innebär det att engagemanget i sociala rörelser blir ganska sporadiskt och splittrat. Det är inte längre självklart att en tillhörighet - en klass, en förening eller ett politiskt parti - definierar vilka vi är. Vi går in och ur olika tillhörigheter med hög hastighet och därför investerar vi mindre tid i vart och ett av dem. Högt tempo och flyktiga tillhörigheter stärker behovet av att veta vem man själv är och vad man själv står för, för att ha något kontinuerligt i sitt liv och därför blir sakfrågor och personliga värderingar viktigare (Melucci, 1992 & Ring, 2007). Att hitta tillräckligt med engagerade människor är en svårighet i såväl Uppsala som Roslagen upplever mina informanter, speciellt eftersom de gärna vill ha fler medlemmar som besitter tillräcklig kunskap för att föreläsa eller driva aktiviteter. Om det Melucci säger stämmer, att deltagande i sociala rörelser inte tas som speciellt allvarligt och bindande, kan detta vara en förklaring till varför människor anmäler sig till event via sociala medier och sedan inte dyker upp. Det är enklare att gilla något på facebook istället för att aktivt delta.

7 Avslutningsvis

Jag har inte pratat så mycket, hur kommer det sig? Frågan från nätverksträffen har förföljt mig. Så mycket ryms i den. Den representerar deltagarnas resa in i sig själv och utvärdering av både jaget och omgivningen, och hur vi egentligen vill att vårt samhälle ska se ut. MÄN har nationellt sett vuxit enormt snabbt och det har lett till att somliga inte riktigt vet vart de nu är på väg. Det verkar dock framförallt ha lett till framtidshopp och nya idéer för hur en mansnorm som man tycker är skadlig ska kunna förändras, och leda till att alla människor ska kunna få hjälp, ha kontakt med sitt känsloliv, ha fungerande relationer och bli sedd för den de är. Oavsett könstillhörighet.

Referenser

- Bourdieu, Pierre.** (1979). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.
- CrossFit Norrtälje.** (2017). <https://www.crossfitnorrtalje.com/> [2018-05-27]
- Forsberg, Anette.** (2003). "Att brinna för lokalt utvecklingsarbete– om eldsjälares engagemang för landsbygdens". Ur *Relationsbyggande för ekonomisk utveckling : från idéer om ekonomisk utveckling till lokalt utvecklingsarbete i Norrlands inland*. (Red.). Ekstedt, Eskil & Wolvén, Lars-Erik. s.181-211.
- Freese, J., Powell, B., & Steelman, L. C.** (1999). *Rebel without a cause or effect: Birth order and social attitudes*. <http://boydetective.net/docs/FreesePowellSteelman%20-%20rebel%20without%20a%20cause%20or%20effect.pdf> [2018-05-27]
- Hedenius, Anna.** (2005). *Med eller emot? De manliga feministernas dilemma. I: Manlighetens omvandlingar : ungdom, sexualitet och kön i heteronormativitetens gränstrakter* (red.) Thomas Johansson. Göteborg: Daidalos.
- Holmbäck, Constance.** (2014). *Vem kallar sig feminist? En kvantitativ studie om svenska mäns inställning till feminism och jämställdhet*. Masteruppsats, Sociologiska Institutionen, Lunds universitet. <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=4519462&fileId=4519464> [2018-05-27]
- Idevärlden.** Säsong 2, avsnitt 6. (2017). Sveriges television, svt1. <https://www.svtplay.se/video/16937138/idevarlden/idevarlden-sasong-2-upp-till-kamp-for-mannen> [2018-05-27]
- Jordbruksverket.** (2015). *Så här definierar vi landsbygd*. <http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/etjansterforutvecklingavlandsbygd-den/alltomlandet/sahardefinierarvilandsbygd.4.362991bd13f31cadcc256b.html> [2018-05-27]
- Karlsson, Mikael.** (2014). *Tillsammans mot vår egen överordning- En emotionssociologisk studie av (pro)feministiska män och separat organisering*. Examensarbete, Department of Sociology and Work Science, Göteborgs universitet.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36295/1/gupea_2077_36295_1.pdf
[2018-05-27]

- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend.** (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Melucci, Alberto.** (1989). *Nomader i nuet. Sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Göteborg: Daidalos.
- MÄN.** (u.å.). *Om MÄN*. <http://mfj.se/om-man-2/> [2018-06-06]
- de los Reyes, Paulina & Mulinari Diana.** (2005). Intersektionalitet: Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap. Liber: Malmö
- Ring, Magnus.** (2007). *Social rörelse: Begreppsbildning kring ett mångtydigt fenomen*. Lund: Media-Tryck.
- SCB.** (2010). *Folkmängd i tätort och småort per kommun 2010*. Exelldokument.
http://www.scb.se/Statistik/MI/MI0810/2010A01T/MI0810_To_So_Kommun2010.xls [2018-05-27]
- Skyllbäck, Hedda & Malm, Malin.** (2014). *När man blir feminist- En kvalitativ studie om erfarenheter och upplevelser av att identifiera sig som man och feminist*. Examensarbete, Psykologiska institutionen, Lunds universitet.
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=4935778&fileOid=4937725> [2018-05-27]